

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΚΤΑΚΤΟΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 24^{ης} ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1947

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΛΙΤΣΟΥΝΑΚΗ

ΠΡΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

ΚΑΤΑΘΕΣΙΣ ΕΣΦΡΑΓΙΣΜΕΝΟΥ ΦΑΚΕΛΟΥ

Κατὰ τὴν ἰδιαιτέραν συνεδρίαν τῆς 20^{ης} Μαρτίου 1947, κατόπιν αἰτήσεως τοῦ κ. Κ. Κτιστοπούλου, ἐπετράπη ἡ ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τῆς Ἀκαδημίας κατάθεσις κλειστοῦ φακέλου φέροντος τὸν τίτλον: « Παρατηρήσεις τινὲς ἐπὶ τῆς Μινωϊκῆς γραφῆς ».

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΙΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ὁ *Γενικὸς Γραμματεὺς* παρουσιάζει τὰ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν ἀποσταλέντα νέα βιβλία. Ἐν συνεχείᾳ δὲ ὁ κ. *Σ. Κουγέας* εἰσηγεῖται περὶ τῶν ἐσχάτως ἐκδοθέντων δύο συγγραμμάτων, α) τοῦ κ. Δ. Κοκκίνοι: Οἱ δύο πόλεμοι 1940-1941, καὶ β) τοῦ κ. Μ. Βολονάκη: Παγκόσμιος ἱστορία, μέρος Β' τόμος Α' - Ἀθῆναι 1947, διὰ τῶν ἑξῆς.

Ἐχω τὴν τιμὴν νὰ παρουσιάσω εἰς τὴν Ἀκαδημίαν δύο ἀξιόλογα βιβλία ἱστορικά. Τὸ πρῶτον εἶναι τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «Οἱ δύο πόλεμοι 1940-41» τοῦ λογίου Διευθυντοῦ τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης κ. Διον. Κοκκίνου, τὸν ὁποῖον κατ' ἐπανάληψιν ἐτίμησεν ἡ Ἀκαδημία, παλαιότερα, ὅταν ἐβράβεισε διὰ τοῦ μεγαλυτέρου της βραβεῖου τὴν Ἱστορίαν του τῆς Ἑλλήν. Ἐπαναστάσεως καὶ προσφάτως διὰ τῆς ἀπονομῆς εἰς αὐτὸν τοῦ Ἀριστείου τῶν Γραμμάτων.

Συνήθως ἐπικρατεῖ ἡ ἀντίληψις ὅτι διὰ νὰ γραφῇ μία καλὴ ἱστορία, πρέπει νὰ μεσολαβήσῃ κάποια χρονικὴ ἀπόστασις μεταξὺ τοῦ συγγραφέως καὶ τῶν ἱστορουμένων γεγονότων, διὰ νὰ εἶναι ἡ κριτικὴ τῶν πραγμάτων ἀνεπηρέαστος ἀπὸ τὰς προσωπικὰς σχέσεις, ἀπὸ τὰ πολιτικὰ καὶ κομματικὰ φρονήματα, ἀπὸ τὰ αἰσθήματα καὶ τὰ πάθη τῆς ἐποχῆς. Ἡ ἀντίληψις αὕτη εἶναι βέβαια ὀρθή, ἀλλ'

ἂν ἐφημερόζετο πάντοτε κατὰ κανόνα ἀπόλυτον, ἡ Ἑλλάς καὶ ὁλόκληρος ὁ πολιτισμένος κόσμος δὲν θὰ εἶχεν ἀποκτήσει τὸ θαυμάσιον ἔργον τοῦ Θουκυδίδου, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ ἀθάνατος συγγραφεὺς ἱστορεῖ γεγονότα σύγχρονα πού τὰ εἶδε καὶ τὰ ἔζησεν ὁ ἴδιος ὡς αὐτόπτης καὶ συνεργός. Ἄλλωστε σήμερον δὲν συμβαίνει ἐκεῖνο πού συνέβαινε παλαιότερα νὰ κρατοῦνται ἐπὶ μακρὸν μυστικά καὶ ἀπόρρητα τὰ διπλωματικά ἔγγραφα, συνθήκαι, συμφωνίαι, ἐπίσημος ἀλληλογραφία, καὶ νὰ ἀναμένουν κλεισμένα εἰς τὰ διάφορα ὑπουργικά Ἄρχεῖα τὸν ἱστοριοδίφην τοῦ μέλλοντος.

Σήμερον αἱ ἐφημερίδες, ὁ τηλέγραφος, τὸ ραδιόφωνον, τὰ ἀνακοινωθέντα, αἱ Λευκαὶ καὶ Κυαναὶ βίβλοι προσφέρουν ἀμέσως εἰς τὸ κοινὸν τὰς εἰδήσεις περὶ τῶν συγχρόνων γεγονότων, καὶ τὰ στοιχεῖα αὐτὰ ἤμπορεῖ ἀξιόλογα νὰ τὰ χρησιμοποιήσῃ ὁ σύγχρονος ἱστορικὸς συγγραφεὺς, ἀρκεῖ νὰ ἔχη τὴν ἱκανότητα νὰ κρίνῃ καὶ νὰ διακρίνῃ τὴν ἀξίαν αὐτῶν, νὰ τὰ ἐλέγῃ μὲ τὴν βάσανον τῆς ἀσφαλοῦς καὶ νηφαλίας κριτικῆς καὶ ὑψούμενος ὑπεράνω προσωποληψίας καὶ προκαταλήψεων νὰ διατυπώσῃ τὴν εἰς ἀμερόληπτον ἔρευναν στηριζομένην ἀλήθειαν. Τὴν ἱκανότητα αὐτὴν τοῦ ἀσφαλῶς κρίνειν καὶ ἀμερολήπτως ἐκθέτειν τὰ πράγματα κατέχει ὁ κ. Κόκκινος εἰς μέγαν βαθμόν. Χωρὶς νὰ παρασύρεται οὔτε εἰς διθυραμβικοὺς ἐπαίνους, οὔτε εἰς σφοδρὰς κατηγορίας, ἀκόμη καὶ ὅταν ὀμιλῇ διὰ τὸν Μουσολίνι ἢ τὸν Χίτλερ, ἱστορεῖ μὲ ἰσορροπημένην μέθοδον, μὲ ἡρεμίαν καὶ ἀντικειμενικότητα τὰ γεγονότα τῆς γενναίας καὶ ἐνδόξου ἐναντίον τῶν δύο μεγάλων ἐχθρικῶν στρατῶν ἑλληνικῆς ἀντιστάσεως καὶ δόκιμος λογοτέχνης, ὅπως εἶναι ὁ κ. Κόκκινος, ἐκθέτει μὲ τόσῃ ἐνάργειαν τὰ πράγματα, ὥστε νομίζεις ὅτι εἶσαι θεατὴς καὶ ὄχι ἀναγνώστης αὐτῶν.

Τὸ ἔργον ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο τόμους, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ μὲν πρῶτος περιλαμβάνει τὰ προηγηθέντα τοῦ ἑλληνοϊταλικοῦ καὶ τοῦ ἑλληνογερμανικοῦ πολέμου πολιτικά καὶ διπλωματικά γεγονότα, ὁ δὲ δεύτερος τὰ στρατιωτικά γεγονότα. Ὁ χρόνος δὲν ἐπιτρέπει νὰ κάμω ἀνάλυσιν τοῦ ὅλου περιεχομένου. Τοῦ ἔργου προτάσσεται πρόλογος καὶ εἰσαγωγή, ἀκολουθεῖ δὲ ἡ εἰς μέρη διαίρεσις τοῦ ἔργου. Τὸ πρῶτον μέρος «Αἱ Ἰταλικά ἐπιδιώξεις ἀπέναντι τῆς Ἑλλάδος» εἶναι κατὰ τὴν γνώμην μου ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα κεφάλαια τοῦ βιβλίου, διότι ἀποτελεῖ σύντομον μὲν ἀλλὰ πλήρη ἀνασκόπησιν τῆς ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος ἔκπαλαι καλλιεργουμένης ἰταλικῆς ἡγεμονικῆς πολιτικῆς. Τὸ *Δεύτερον* μέρος ἐπιγράφεται «Ὁ Μουσολίνι καὶ ἡ Ἑλλάς» καὶ τὸ *Τρίτον* «Ὁ Γερμανικὸς Ἰμπεριαλισμὸς». Εἰς τὸν 2ον τόμον ἐξετάζεται «Ἡ Διεθνὴς θέσις τῆς Ἑλλάδος»· τὰ «πρὸς τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Ἑλλάδος» προμηγύματα καὶ ἀκολουθεῖ ἡ ἱστορικὴ κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν ἐκθεσις τῶν ἐν Ἠπείρῳ στρατιωτικῶν γεγονότων, τῆς εἰσβολῆς

καὶ τῆς ἀποκρούσεως τῶν Ἰταλῶν. Πλὴν τῶν κατὰ ξηρὰν ἔξετάζονται ἐν ἰδίῳ κεφαλαίῳ καὶ αἱ κατὰ θάλασσαν ἐπιχειρήσεις καὶ ἐν τέλει ἐκτίθενται εἰς πέντε κεφάλαια τὰ τῶν Ἑλληνογερμανικοῦ πολέμου καὶ εἰς ἴδιον κεφάλαιον, τὸ τελευταῖον «Ἡ Μάχη τῆς Κρήτης».

Ὁ συγγραφεὺς ἀναγράφει εἰς τὸ τέλος τοῦ Β' τόμου τὰ βοηθήματα ποῦ εἶχεν ὑπ' ὄψιν καὶ τὰς πηγὰς ἀπὸ τὰς ὁποίας ἠντλησέν, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶναι Ἐναφοραὶ ἐμπιστευτικαὶ Σωματαρχῶν, Διπλωματικὰ ἔγγραφα ἐκ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, προσωπικαὶ ἀφηγήσεις Διοικητῶν στρατιωτικῶν μονάδων, Ἐκθέσεις αὐτῶν κλπ. ἡ δὲ ζήτησις καὶ ἐπιτυχία τῶν ἀμέσων καὶ ἀθθεντικῶν τούτων πηγῶν ἀποτελεῖ ἀξέπαινον προσπάθειαν καὶ κατόρθωμα τοῦ συγγραφέως.

Ὡς γνωστόν, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις προεκήρυξεν ἐσχάτως διὰ τῆς ἡμετέρας Ἀκαδημίας βραβεῖον διὰ τὴν συγγραφὴν ἱστορικοῦ ἔργου μὴ ὑπερβαίνοντος τὰς 400 σελίδας «Περὶ τῆς ἑλληνικῆς ἐποποιίας ἀπὸ 28 Ὀκτωβρίου 1940 μέχρι τῆς μάχης τῆς Κρήτης». Ἡ προκήρυξις γίνεται διὰ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1949. Δὲν γνωρίζω, ἂν οἱ σκεφθέντες καὶ ἀποφασίσαντες τὸ πρᾶγμα εἶχαν ὑπ' ὄψιν τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ κ. Κοκκίνου. Ἡ Ἀκαδημία εὐχεται βέβαια νὰ παρουσιασθῇ εἰς αὐτὴν ἔργον ἀνώτερον ἢ πληρέστερον. Ἄλλ' εἰς ἐμὲ ἄς ἐπιτραπῇ νὰ ἀμφιβάλλω πολὺ, ἂν ἕως τότε ἢ καὶ εἰς τὸ ἀμέσως προσεχέστερον μέλλον θὰ παρουσιασθῇ ἔργον τοσαύτης περιορισμένης ἐκτάσεως, τὸ ὁποῖον δὲν θὰ ἦτο ἀντίγραφον ἢ περίληψις τοῦ ἔργου τοῦ κ. Κοκκίνου.

Ὁ συνάδελφος κ. Μιχ. Βολονάκης ἔχει ἀναγγεῖλει πρὸ πολλοῦ τὴν ἔκδοσιν Παγκοσμίου Ἱστορίας διαιρουμένης εἰς τρία μέρη, τὴν Ἀρχαίαν ἱστορίαν, τὴν ἱστορίαν τῶν Μέσων χρόνων καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν νεωτέρων χρόνων μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν. Τὸ ὀγκῶδες καὶ λαμπρότατον εἰς τυπογραφικὴν ἐμφάνισιν τοῦτο βιβλίον εἶναι ὁ πρῶτος τόμος τοῦ δευτέρου μέρους, εἶναι δηλαδή τὸ $\frac{1}{6}$ ἢ $\frac{1}{8}$ τοῦ ὅλου ἔργου καὶ ἀνάγεται εἰς τὴν Ἱστορίαν τῶν Μέσων Χρόνων· μολονότι δὲ ἀποτελεῖται ἀπὸ 700 σελίδας μεγάλου σχήματος, τὰ ἐν αὐτῷ ἱστορούμενα γεγονότα εἶναι τὰ ἀπὸ τοῦ ἔτους 306 - 364 μ. Χ. ἦτοι 58 μόνον ἐτῶν. Ἄλλ' ἂν ἡ ἱστορουμένη περίοδος εἶναι σχετικῶς βραχυτάτη, τὰ κατ' αὐτὴν γεγονότα εἶναι σπουδαιότατα καὶ ἡ ἐκτενὴς ἐκθεσις αὐτῶν δικαιολογεῖται ἐν τῷ προλόγῳ προσηκόντως ὑπὸ τοῦ συγγραφέως. Διότι εἰς τὴν ἱστορουμένην περίοδον περιλαμβάνονται ἡ μεγάλη μορφή τοῦ θεμελιωτοῦ τοῦ νέου Ρωμαϊκοῦ Κράτους, τοῦ ἐξελιχθέντος εἰς ἑλληνοχριστιανικόν, Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου καὶ ἡ τοῦ ἀποστάτου ἄλλ' ἑλληνολάτρου Ἰουλιανοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ βασιλεία μολονότι βραχυχρόνιος, ἐπέφερεν ἀνατρεπτικὰ ἀποτελέσματα εἰς τὴν πολιτείαν, τὴν κοινωνίαν καὶ τὴν

ἐκκλησίαν. Ὁ συγγραφεὺς πραγματευόμενος ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πηγῶν ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ τὰ ζητήματα, ἐκφέρων πολλαχοῦ ἰδίας γνώμας καὶ κρίσεις, ἀναιρεῖ ψευδεῖς ἢ ἐσφαλμένους ἀντιλήψεις, ὡς εἶναι π.χ. ἡ ἀντίφασις τοῦ περὶ τῆς οἰκογενειακῆς τραγωδίας τοῦ Μ. Κωνσταντίνου θρούλου, καὶ δι' ἄδρῶν γραμμῶν ἀποσαφηνίζει τὸν χαρακτήρα καὶ τὰς πράξεις τοῦ Κωνσταντίνου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ, Κωνσταντίου, Ἰουλιανοῦ καὶ Ἰοβιανοῦ.

Τοῦ ἔργου προτάσσεται βραχὺς πρόλογος, ὅπου ὁ συγγραφεὺς ἐκθέτει τὸ σχέδιον καὶ τὸ σύστημα τῆς ἐργασίας του καὶ μακρὰ εἰσαγωγή εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Μέσων χρόνων, ὅπου ἐκτίθενται τὰ ὅρια αὐτῆς καὶ ἡ ἀξία ἣν ἔχει διὰ τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος ἢ περίοδος αὐτή. Ἡ ἀφήγησις τῶν γεγονότων, γινομένη εἰς ἀριστοτεχνικὴν καὶ ἄψογον καθαρεύουσαν γλῶσσαν καὶ ἀπληλαγμένη τοῦ φόρτου τῶν παραπομπῶν καὶ ὑποσημειώσεων, εἶναι θερμὴ καὶ ἐπαγωγός.

Συμπληρῶνεται δὲ αὕτη διὰ τῆς παραθέσεως ἀφθονωτάτων εἰκόνων, προσώπων, μαχῶν, μνημείων, τοπίων, νομισματικῶν καὶ γενεαλογικῶν πινάκων καὶ γεωγραφικῶν χαρτῶν παρατιθεμένων ἐν τῷ κειμένῳ καὶ ἄριστα καὶ καλλιτεχνικώτατα ἀποτυπωμένων, καὶ ἀναλυτικώτερον δὲ ἐν ἐπιμέτρῳ ἐρμηνευομένων. Ἡ δὲ τυπογραφικὴ καινοτομία τῶν διὰ πλαγιότητων περιλήψεων εὐκολύνει πολὺ τὸν ἀναγνώστην παρέχουσα ἄμεινον ἐποπτεῖαν τοῦ ἱστορουμένου ἐν τῷ κειμένῳ θέματος.

Ἐν τέλει ἀναγράφεται πλουσία κατὰ πηγὰς καὶ βοηθήματα διαιρουμένη βιβλιογραφία καὶ εὐρετήριος πίναξ τῶν κυρίων ὀνομάτων, καθὼς καὶ πίναξ περιεχομένων τοῦ κειμένου, εἰκόνων καὶ χαρτῶν.

Ἐλπίζοντες ὅτι τὸ ἀξιόλογον τοῦτο βιβλίον τοῦ κ. Βολονάκη θὰ τύχῃ τῆς προσηκούσης ἀναγνωρίσεως ἐκ μέρους τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου καὶ γενικώτερα τοῦ Ἑλληνικοῦ κοινοῦ, εὐχόμεθα εἰς τὸν ἀγαπητὸν συνάδελφον, διακεκριμένον συγγραφέα καὶ τὸν ὑπέροχον Ἑλληνα πατριώτην τὴν ἐκ θεοῦ δύναμιν καὶ τὴν ἐξ ἀνθρώπων ἀρωγὴν διὰ τὴν συνέχισιν καὶ ἀποπεράτωσιν τοῦ ὅλου ἔργου τῆς ὑπ' αὐτοῦ σχεδιασθείσης Παγκοσμίου Ἱστορίας.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΜΕΛΩΝ

Σ. Κουγέα. — Ἡ ἐπὶ τοῦ κώδικος τοῦ Σουΐδα (Parisinus 2625) ἐνθύμησις καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς συμπεράσματα.

Μ. Στεφανίδου. — Κριτικὰ εἰς τὸν Πλούταρχον.